

JAARVERSLAG 2010
van de **VRIENDENKRING** van **DE HEIMANSHOF** aan de Wieger Bruinlaan.

Inhoudsopgave jaarverslag

1. Jubileumactiviteiten
2. Organisatie
3. Activiteiten van de vereniging
4. Gebruik van de heemtuin en het kassencomplex
5. Jaarverslag van de Jeugd natuurclub
6. Overzicht betrokken vrijwilligers
7. Sociale activiteiten: Betrokkenheid vanuit organisaties en bedrijven.
8. Sociale activiteiten: Stages
9. Externe activiteiten en projectgroepen
10. Beheer heemtuin en kassencomplex: Jaaroverzicht van de werkzaamheden.

1. Jubileumactiviteiten

1975 ----2010: 35 jaar De Heimanshof

In het jaar 2010 hebben we ons 35-jarig bestaan gevierd met verschillende extra activiteiten.

Het begon al eind 2009: we kregen van de gemeente het terrein achter de gebouwen van het NMCH om er een natuurspeelplaats of struintuin in te richten.

Tijdens de nieuwjaarsbijeenkomst werd aan de actieve leden een fraaie verjaardagskalender met vele mooie foto's van onze tuin uitgereikt. Met name Joke Lieverse had hier veel werk in gestoken.

Tijdens de Algemene Ledenvergadering in april werd bij het toegangshek een mooi informatiebord onthuld. In mei vond nog een andere onthulling (eigenlijk meer een inhuldiging) plaats, nl. van de nieuwe bijenstal, echt een blikvanger zo mooi!

Het eerste weekend van juni was het volop feest, en dat begon al op de vrijdagavond met een extra avondopenstelling waarbij - in samenwerking met de wijkraad Hoofddorp Oost - ook de buurtbewoners waren uitgenodigd. Er viel veel te genieten; niet alleen van de tuin zelf die natuurlijk in deze tijd van het jaar op z'n mooist is, maar ook van de hapjes en drankjes die De Heimanshoffers bereid hadden. Vooral Liesbeth Darlang heeft zich hier erg voor ingespannen. In de Kijkdoos had Els Knipscheer een mooie overzichtstentoonstelling gemaakt van de 35 jaar Heimanshof-geschiedenis.

De volgende zaterdagmiddag vond een happening plaats waarbij o.a. het koor 'Morrend Volk' optrad. Een aantal mensen en instellingen werd door GroenLinks Haarlemmermeer in het zonnetje gezet wegens hun verdienste voor de natuur(-bescherming). Daaraan voorafgaand was de burgemeester van de Haarlemmermeer, de heer Weterings, onze gast om een wel heel bijzondere vrijwilliger met een gemeentelijke erespeld te eren: de heer Jan Smorenburg!

De zondag daarna viel het weer (en daardoor ook het bezoekersaantal) een beetje tegen; daardoor moesten de activiteiten vooral binnen plaatsvinden. In de Kijkdoos was muziek en zang door de muziekgroep VAAG (Vaders Actief in Akoestisch Genoegen) te beluisteren en kon men schilderen o.l.v. Loes Verbrugge in de kas. De laatste zondag van augustus was er ook een aparte openstelling, met o.a. voor de kinderen de mogelijkheid om bloemen te schilderen en de voorstelling van een poppenspeler bij te wonen.

De 'slotavond' van het jubileumjaar vond plaats op de jaarlijkse vrijwilligersavond in november, waarbij de avond begon met een feestelijke lampionnenoptocht door de tuin naar het grasveld, alwaar - ter ere van alle actieve leden die de afgelopen 35 jaar hebben meegebouwd aan De Heimanshof - een 'Jubileumboom' werd gepland door oud-voorzitter Frits Darlang. Daarna keerden we terug naar de Kijkdoos die feestelijk was ingericht voor de door ons zelf bereide gerechten, een traditie om ook de volgende 35 jaar in ere te houden!

De bedoeling was om een thematisch wandelboekje uit te geven. Dat is door gebrek aan middelen niet gelukt. Wel is de tekst en de opmaak klaar.

2. Organisatie

Leden en Bestuur

- Samenstelling Bestuur in 2010:

Horst Radema	voorzitter en 2 ^e secretaris/postadres
Wim Kalkman	secretaris
Tonny Elema	Penningmeester
Bert Bemer	2 ^e penningmeester
Nol van Burik	Algemeen
Twee	vacatures

- Frits Darlang was als adviseur beschikbaar. Els Krop en Arno Vaes waren aspirant-bestuurslid.

- Het **Algemeen Bestuur** vergaderde 13 keer.
- Op de **ledenvergadering** van 28 april 2010 werd *Nol van Burik* herkozen als bestuurslid en stopte *Frits Darlang* als interim-voorzitter, maar blijft beschikbaar als adviseur. *Horst Radema* werd gekozen als voorzitter.
- **Financiën.**
Over 2009 is de aangevraagde en toegezegde subsidie ontvangen. Voor 2011 is de subsidie bij de gemeente aangevraagd. Over 2010 werd van het gemeentelijk wijkbudget een subsidie ontvangen voor de aanleg van de natuurspeelplaats achter het gebouw van het NMCH. Franke van der Laan heeft zich geweldig ingezet om een subsidie van het ministerie van LNV binnen te halen voor een voorbeeldproject "Burgerbetrokkenheid en Landschap". Al deze gelden zijn verantwoord in het financiële verslag 2010.
- **Leden.**
Eind 2010 waren er 980 leden (60 meer als eind 2009) waarvan 65 jeugdleden. Hiervan waren er 64 meer of minder betrokken bij de activiteiten.
- **Commissies.**
De programmacommissie verzorgt de lezingen en bestaat uit *Betty Keizer, Joke Lieverse, Hanny Reynders-Witte, Jeroen Warmerdam en Horst Radema*. Als gastvrouw of gastheer waren 14 leden betrokken.
In de tuincommissie zitten *Nol van Burik, Mia de Graaff, Wim Kalkman, Els Knipscheer en Jeroen Warmerdam*. Deze heeft tot taak het bestuur te adviseren over de tuin en daarnaast de beheerder te ondersteunen.
De Jeugdcommissie bestaat uit *Agaath van Rooijen, Ingrid Zijregtop, Marloes Kuipers, Marieke-Droogh, Dick Gatsonides, Marijke Rijnders, Nol van Burik en Franke van der Laan*. Bijgestaan door *Harry Winnubst en Martijn van Engeland*. *Ans Röling* neemt eind 2010 ook plaats in de Jeugdcommissie.
Ingrid stopt voor de zomerperiode met haar werkzaamheden voor de Jeugdcommissie.
De vier nieuwsbrieven voor de actieve leden werden verzorgd door *Joke Lieverse en Horst Radema*.
De commissies interne activiteiten bestaat uit *Mia de Graaf, Bert Bemer en Horst Radema*.
Ons gebouw **De Kijkdoos** wordt beheerd door de huiscommissie die bestaat uit *Nol van Burik, Reinder Elema, Nico de Wolff, Arno Vaes en Joky Merckens*.
De tentoonstellingscommissie, bestaande uit *Els Knipscheer, Bert Bemer en Paul Tensen* verzorgden de tentoonstellingen in de Kijkdoos.
De bloeikalender met foto's van de planten die op dat moment bloeien werd verzorgd door *Corrie de Wolff en Paul Tensen*.
De bibliotheek wordt bijgehouden door *Joke Lieverse*.
Voor de website www.deheimanshof.nl wordt gezorgd door *Joke Lieverse*, met technische hulp van *Martijn van Engeland*.
De jubileumcommissie heeft de activiteiten voor het 35^e jubileumjaar uitgevoerd. Ze bestaat uit *Liesbeth Darlang, Thea Smit, Paul Tensen, Jeroen Warmerdam en Wim Kalkman*.

3. Activiteiten van de vereniging

- Er waren **lezingen** op de eerste zondagmiddag van de maanden februari - mei en van augustus - november.
- De **Open Weekenden** waren op de middagen van het eerste weekend van de maanden juni, juli en augustus.
- We deden mee met het **museumweekend** op 10 en 11 april.
- Op 30 mei waren we samen met de Jeugd natuurclub op de **Dag van het Park** die door de gemeente werd georganiseerd.
- **Nachtlinders en vleermuizen kijken** op 26 juni, georganiseerd door de Jeugd natuurclub.
- De **vrijwilligersbijeenkomst** was op 20 november met het planten van een jubileumboom ter ere van alle vrijwilligers van de afgelopen 35 jaar. Ook konden oude en nieuwe leden kennismaken met elkaar, was er een fotoquiz en een buffet met zelfgemaakte gerechten.
- Het hele jaar door wordt er gewerkt aan het bouwen van de **natuurspeelplaats** achter het gebouw van het NMCH. We willen die 'struintuin' gaan noemen. De bedoeling is dat de kinderen die hier komen, via de jeugdclub en van de scholen voor de lessen NME, de gelegenheid hebben om zich hier uit te leven in de momenten dat ze niets te doen hebben of op de les wachten.
- De rol van de **website** in de vereniging neemt jaarlijks in belang toe. Naast de informatie over de tuin verschijnt er sinds 2006 de flora- en faunacolumn, sinds 2007 de informatie over de jeugdclub, sinds 2008 de externe projecten en de rubriek 'dat moet je gezien hebben' als trekker van leuke dingen van het seizoen. De laatste ontwikkeling werd ruim een jaar ondersteund door een wekelijkse gratis advertentie in de Hoofddorpse courant. Verder kwamen er 'downloads' bij zoals de routekaarten van de educatieve wandelpaden, het fenologieboekje voor de jeugd en recentelijk de nieuwe plattegrond van de tuin. Vooral het (jeugdclubforum) is weer een hele grote nieuwe stap. Het forum maakt van de website, die daarvoor alleen informatie verschaftte, een medium waar iedereen zijn belangrijke onderwerpen kan vinden en achterlaten. De 'forum' techniek maakt het op den duur mogelijk om elke dag nieuwtjes uit de tuin en de vereniging actueel te houden.
- **De zaadcatalogus.** Reeds jaren verzamelen we zaden en brengen we een catalogus uit, alleen niemand bestelde meer de laatste jaren. Via een catalogus op de site kunnen mensen uit heel Nederland en de wereld ons aanbod vinden en vinden onze zaden hopelijk een veel bredere aftrek. Aan de zaadcatalogus is hard gewerkt door Paul en Olga, met steun van Henk en Franke.

▪ **Insectenhotelproject:**

Door het succes van onze eigen insectenhôtels die door de jeugdclub gebouwd zijn (1^e jaar 300 metselbijen en 2^e jaar bijna 3000!), waren veel mensen geïnteresseerd om er ook een te plaatsen. Uiteindelijk hebben we in 2010 31 stuks gebouwd, die naar de volgende bestemmingen gegaan zijn:

Scholen: Bikube, Klippeholm,

Olmenhorst,

Architectenbureau Vonk,

Bijbelse tuin Hoofddorp (2x gemaakt door Ons tweede Thuis),

Zorgboerderij Vijfhuizen (eigen productie)

ADO (10 maal eigen productie naar eigen instellingen van GGZ en voor belangstellenden),

Meerlanden,

Restaurant Vork en Mes,

Hospice Bardo,

Privé in Zwaanshoek, Houtwijkerveld, Petten, Floriande, Haarlem, Brabant

3 vandalisme bestendige exemplaren voor de gemeente Haarlemmermeer,

Roads Houtstek 2 vandalisme bestendige exemplaren: 1 voor de gemeente Amstelveen en nog 1 reserve voor de Haarlemmermeer

▪ **PR/Films en artikelen**

We waren in 2010 veel in het nieuws

Films:

- Maatschappelijke stage films (3x) op Youtube en op De Heimanshof-website
- Meertv: NLdoet rapportage met 3 Heimanshof-onderwerpen
- Prachtige filmpjes van 'onze' ijsvogel; zie ook onze website

Krantenartikelen:

- T.g.v. ons jubileum een artikel in Oase (Heemtuinblad juni)
- T.g.v. Voorbeeldproject Ministerie van LNV: artikel in Blad Landschap Noord-Holland (november), Haarlems Dagblad, Lokale pers
- In het blad van het bedrijvenplatform Haarlemmermeer een artikel over MVO

- Overzicht van lezingen en activiteiten met aantallen bezoekers.

	Lezingen of activiteit	spreker	bezoekers	
			vr of za	zo
3 jan	Nieuwjaarsbijeenkomst			35
7 febr	Kikkers en amfibieën	Robert Top, Kudelstaart		33
7 mrt	Stinzenplanten	Jos Ketelaar, Bussum		25
24-27 mrt	Boomweggeefactie rond de nationale boomfeestdag		ca. 100	
4 apr	Flora en fauna in Haarlemmermeer	Franke van der Laan, Hoofddorp		33
10/11 april	Museumweekend		22	33
2 mei	Groenten van de kust	Arnoud van der Meulen, Voorschoten (St. Duinbehoud)		27
4 juni	Vrijdagavond openstelling voor buurtbewoners			35
5 juni	Zaterdagmiddag jubileumactiviteit: gemeentelijke erespeld Jan Smoorenburg; Uitreiking door GroenLinks van Groene Lintjes in kader wereldmilieudag	optreden Morrend Volk	101	
6 juni	Zondagmiddag jubileumactiviteit voor kinderen: schilderen o.l.v. Loes Verbrugge. Muziekgroep VAAG			51
3/4 juli	Open weekend met activiteiten en rondleidingen	m.m.v. de jeugdnatuurclub	17	62
11 juli	Opening van de bijenstal met medewerking van bijenvereniging Haarlemmermeer; tentoonstelling en film over bijen; Demonstratie honingslingeren; maken van bijenwaskaarsen	Door wethouder Nederstigt en de bouwer van de stal André Spitteler		47
7/8 aug	Open weekend met activiteiten en rondleidingen		25	63
29 aug	Zondagmiddag jubileumactiviteit speciaal voor kinderen: schilderen	Optreden poppenspelster		Ca 50

5 sept	Planten van het veen	Hein Koningen, Amstelveen		36
3 okt	Diersporen	Annemarie v. Diepenbeek, Veghel		20
7 nov	Leven rond gletsjers en pakij's (Jack Vonk lezing)	Hans van Wijk, Gorinchem		16
5 dec	Natuurfilms	Jeroen Warmerdam, Nieuw-Vennep		7
Juni-december	Extra open zondagen voor vrije wandeling	Op de 20 zondagen dat er geen activiteit is		ca100
		totaal bezoekers	ca. 265	Ca 710

4. Gebruik van de heemtuin en het kassencomplex

De heemtuin (ook wel wilde plantentuin genoemd) en het kassencomplex, bestaande uit de kas, de schooltuintjes, de bijenstal, de boomgaard en de kruidentuin, worden onderhouden door de beheerder *Franke van der Laan*. Hij wordt daarin bijgestaan door de vrijwilligers zoals genoemd in de hoofdstukken 6, 7 en 8. De beheerder en een aantal vrijwilligers zijn elke morgen aanwezig. In totaal werkten er op het hele complex ca. 60 mensen min of meer regelmatig als vrijwilliger. Het aantal uren per persoon verschilt. Het totaal aantal gewerkte uren wordt op 8000 geschat. Alle werkzaamheden staan in het maandoverzicht van de beheerder.

Daarbij wordt er voor gezorgd dat alles gebruikt kan worden voor het Natuur en Milieu Onderwijs voor basisscholen door het Natuur en Milieu Centrum Haarlemmermeer. In totaal ontvingen ruim 6000 leerlingen een les in de heemtuin of in het kassencomplex. 77 kinderen van 3 groepen hadden schooltuintjes, waar ze 15 keer een les ontvingen.

Het geheel is open voor het belangstellende publiek en voor organisaties.

- elke werkdag tijdens kantooruren van 9 tot 16 uur.
- tijdens de lezingen op zondagmiddag
- op de Open Weekenden in juni, juli en augustus.
- Op de zondagen als er geen activiteit is in de maanden juni-december

Rondleidingen door de tuin werden gegeven tijdens de Open Weekenden. Op verzoek van 7 groepen kregen in totaal 90 personen een rondleiding. Daarnaast zijn er ruim 4000 bezoekers op de tuin geweest die op één of andere manier betrokken waren bij werkzaamheden in de tuin vanuit bedrijven, organisaties, ouders van de jeugdclub of als wandelaar/fotograaf een bezoek brachten.

Ook dit jaar heeft Prof. W.H.O. Ernst de insecten in De Heimanshof geïnventariseerd.

5. Jaarverslag Jeugd natuurclub

De Jeugd natuurclub is in 2010 op de woensdagmiddag en op de zaterdagmiddag actief. De tuingroep werkt op woensdagmiddag in de tuintjes achter het NMCH-gebouw en na de zomer ook in de schooltuintjes. Eén keer in de maand organiseert de Jeugd natuurclub ook op zaterdag een activiteit

De Jeugd natuurclub telt in 2010 ongeveer 30 leden, waarvan 20 kinderen regelmatig komen. Voor de tuingroep gaat het om gemiddeld 15 kinderen, voor de zaterdagactiviteit tussen de 5 en de 12 kinderen. Het aantal kinderen loopt na de zomer wat terug.

De tiengroep bestaat nog maar uit een paar leden. Ans Röling, werkzaam als stagiair in het kader van de mbo-opleiding Life & Nature Specialist Landstede in Zwolle, gaat aan het einde van 2010 met deze groep tieners aan de slag om een nieuw programma van de grond te krijgen. In de kerstvakantie komt een aantal tieners bij elkaar voor een bouwactiviteit op de natuurspeelplaats (in wording) en de tiengroep maakt daarmee een nieuwe start. Het is de bedoeling dat de tiengroep een keer per maand een activiteit heeft.

Ans neemt ook plaats in de Jeugdcommissie.

De andere leden van de Jeugdcommissie zijn: Nol van Burik, Marieke Droogh, Dick Gatsonides, Marloes Kuipers, Franke van der Laan, Marijke Rijnders, Agaath van Rooijen en Ingrid Zijtregtop, praktisch bijgestaan door Harry Winnubst en Martijn van Engelen. Ingrid stopt voor de zomerperiode met haar werkzaamheden voor de Jeugdcommissie.

De fenologie houden de kinderen dit jaar ook bij, zowel op de woensdagen als op de zaterdagen. Dit project loopt tot de zomer. De documenten staan op de website onder het kopje Jeugd natuurclub en zijn te downloaden. Van de jeugd natuurclub zijn een aantal filmpjes gemaakt en opgenomen op Youtube: twee filmpjes van het roofvogelsingen, één van de excursie met de jeugdvoegelclub en een algemeen filmpje met o.a. het oogstfeest.

Hieronder volgt een beschrijving van de activiteiten van de Jeugd natuurclub in 2010

In de wintermaanden januari en februari werken we aan de montage van verschillende soorten insectenhôtels, die vorgefabriceerd zijn door werkvoorzieningschap De Bruggen. Het gaat om kasten voor metselbijen, vlinders en hommels. Daarnaast maken we ook vleermuizenkasten en zijn kant en klare mussenhôtels en egelkasten beschikbaar.

In deze maanden wordt ook hard gewerkt aan de uitbreiding van de groentetuintjes voor de kinderen van de Jeugd natuurclub. Elke week is er wel iets speciaals te doen zoals bv. boomplakken zagen.

In februari lassen we een muizenproject in. Deze winter kent veel sneeuw en daardoor zijn in de tuin allerlei sporen te zien, o.a. van muizen. Het doel van dit project is de kinderen (en hun ouders) te laten ontdekken welke muizen om ons heen leven, wat zij eten en wat hun kenmerken zijn. Op verschillende dagen zetten we life-traps uit in de heemtuin en in de kas. Deze life-traps vullen we met eten en beschermen we tegen de koude, door ze onder een emmer te plaatsen of te bedekken met stro. Uit dit muizenproject blijkt dat er veel bosmuizen in de tuin en in de kas leven. Huismuizen komen alleen in de kas voor en spitsmuizen in de tuin en in de kas.

De activiteit op zaterdagmiddag vullen we verder in met het schilderen van de insectenhôtels en de daken voorzien we van dakbedekking.

In maart gaan we met de jeugd natuurclub naar het strand van IJmuiden. We maken een wandeling langs het strand en op de pier. We spotten heel veel vogels, zoals de drieteenstrandloper, de oeverpieper en de aalscholver. We zien ook veel schelpdieren en planten, zoals de oester en de zeepok. Het meest bijzondere moment van deze middag is dat we wel zes zeehonden en drie keer een familie bruinvissen ontdekken bij de pier.

In april brengen we een bezoek aan het Amsterdamse bos. Met de fiets verkennen we het bos. Via de Amstelveense Poel gaan we naar het bos en vandaar naar de uitkijkheuvel. We doen allerlei leuke ontdekkingen en gaan op zoek naar uilenballen. We bezoeken ook de Japanse tuin, waar de bomen prachtig in bloei staan.

In mei houden we de nestkasteninventarisatie.

Resultaten nestkastencontrole op woensdag 12 en zaterdag 15 mei 2010

Plaats	Aantal kasten	Koolmees	Pimpelmees	Leeg	Bijzonderheden
Heimanshof	10	18 jongen 1 niet geteld	15 jongen	5	Leeftijd van de vogels tussen 2 en 18 dagen
Wandelbos	16	63	47 jongen	2	
Haarlemmermeerse Bos	24	115 jongen + 8 eieren 1 niet geteld	85 jongen	2	Leeftijd van de vogels tussen 4 en 17 dagen
Robin Hoodbos	11	15 jongen + 3 eieren	15 jongen	6	Leeftijd van de vogels tussen 5 en 10 dagen

In totaal zijn er 15 lege kasten, 214 koolmezen en 169 pimpelmezen geteld. Het is leuk te weten dat tijdens de inventarisatie van vorig jaar ook 169 pimpelmezen zijn geteld. Daarnaast hadden we vorig jaar 20 lege kasten en 136 koolmezen. De gemiddelde nestgrootte verschil (zie tabel)

Jaar	Koolmees	Pimpelmees
2009	7,4	8,0
2010	7,6	9,4

Tabel 2: gemiddeld aantal eieren/jongen per nest

Nog drie opmerkelijke ontdekkingen:

In het Wandelbos is één koolmezenkast bewoond door een stel boomklevers. Het ouderpaar zit boven op het nest. Dit is heel bijzonder, niet alleen omdat zij in een koolmezenkast zitten, maar ook omdat dit een nieuwe broedende soort is voor de Haarlemmermeer!

In het Robin-Hoodbos zit in één van de nestkastjes een boomhommelnest en in het Haarlemmermeerse bos een nest van hoornaars.

In juni staat het ringen van roofvogels op het programma. Samen met roofvogel expert Bert Jan Bol gaan we op drie plekken in Haarlemmermeer jonge torenvalken en jonge buizerds ringen. Bert Jan meet en weegt de jonge vogels, bepaalt het geslacht en ringt ze. Deze gegevens worden opgeslagen in een nationaal vogelbestand. We bezoeken ook de eerste boerderij van Haarlemmermeer, 'de Eersteling'. Daar staat een boom die 158 jaar oud is. In juni, juli en augustus zijn de open weekenden van De Heimanshof en daar is de Jeugd natuurclub actief bij betrokken. We helpen mee om volwassenen en kinderen de tuin te laten zien, we werken in onze tuinen, we helpen waterbeestjes te vangen in de tuin van Franke en hierover te vertellen. Daarnaast zijn er andere activiteiten waaraan meegedaan kan worden, zoals limonade maken, pannenkoeken bakken, schminken, buttons en droogbloemboekjes maken en het bijenprogramma met o.a. honingslingeren. Tevens is er de mogelijkheid een speurtocht te doen in de tuin.

De activiteit in augustus wordt gecombineerd met de Jeugdafdeling van de Vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland, die ongeveer gelijk met onze Jeugd natuurclub is opgericht. We gaan samen vogels spotten en wadlopen bij Den Helder. We ontdekken veel vogels, zoals oeverloper, kuifeend en bontbekplevier. De kolonie lepelaars bekijken we vanachter grote schermen. Heel bijzonder is de visarend. Daarna gaan we het wad op. Het is inmiddels eb geworden. Iemand van de Waddenvereniging geeft uitleg over zoutplanten, krabbetjes en andere dieren op het wad. We vinden een fossiel stuk gewei van het Ierse Reuzenhert (minstens 40.000 jaar oud!). Bij de verloting is Duko de gelukkige winnaar.

In september bezoeken we de Waterleidingduinen voor onze jaarlijkse hertenspeurtocht. Tijdens de wandeling stuiten we twee keer op een groep herten. Verder zijn er veel paddenstoelen, zoals parasolzwammen, inktboleten en ook de judasoor te zien. Franke geeft uitleg over de flora en fauna en de kinderen ontdekken talloze jonge zandhagedissen.

De kinderen werken hard in hun tuintjes en dat is niet voor niets: in oktober houden we het Oogstfeest om de oogst (groenten, kruiden e.d.) weer te kunnen verwerken in lekker recepten en te presenteren aan familieleden en bekenden. Sandra Rijken van De Meerboeren (kookworkshops voor kinderen) helpt ons bij de organisatie van dit oogstfeest. Op het menu staan: Pompoensoep en stokbrood, vitaminebom (met o.a. snijbiet, courgette en yoghurt met basilicum, bietensalade à la Franke, vers gebakken patat, pannenkoeken (uit deels zelfgemalen graan), broodcroûtons met snijbiet, diverse bonensoorten met spekjes en tomatenpuree, Frittata, Griekse yoghurt met honing en walnoten, yoghurt met bramen en gekruimelde cantuccini koekjes en appelcompote.

In november valt de bijeenkomst van de Jeugd natuurclub samen met de natuurwerkdag. 's Morgens werken we in De Groene Weelde met een groep kinderen en volwassenen. We zagen bomen, omdat het bos erg dichtbegroeid is. Zo komt er zo meer licht tussen de bomen. Van de omgezaagde bomen maken we houtwallen, waar paddenstoelen op kunnen groeien en dieren kunnen schuilen. We ontdekken allerlei paddenstoelen, zoals de stuifzwam, de stijfzelzwam en de gele trilzwam. De ochtend sluiten we af met een lunch in het Pannenkoekenpaviljoen. In de middag is er ook de mogelijkheid om de nestkastjes schoon te maken in het Haarlemmermeerse bos en Wandelbos. In bijna alle nesten zitten nog restanten van nestjes.

In december is in de tuintjes nog genoeg te doen. Deze voorzien we van een nieuwe laag aarde. We breiden uit van 25 naar 45 tuintjes.

We werken tijdens de zaterdagactiviteit aan de insectenhôtels voor de scholen.

Vier scholen hebben dan al te kennen gegeven een insectenhôtel te willen hebben. Tussendoor doen we een quiz met kennisvragen over de natuur.

De heer Lanser biedt in zijn tuin aan de Beetslaan een extra nestkastenlocatie aan. Hier komen 15 nestkasten te hangen, die door de kinderen worden geschilderd. Ook wordt op die zaterdag de klauterboom uit Leyduin afgeleverd voor de natuurspeelplaats.

Nog het vermelden waard is de bijdrage die de Jeugd natuurclub ontvangt uit het Meerlandenfonds. Franke en een aantal kinderen van de Jeugd natuurclub nemen deze bijdrage op 22 december 2010 in ontvangst uit handen van burgemeester Weterings.

6. Overzicht van betrokken vrijwilligers door Franke van der Laan

In het tuinverslag per maand heb ik geen vrijwilligers vermeld. Dat doe ik onderstaand apart voor ieder die actief in en buiten de tuin is.

6.1 Woensdagsgroep

Nol is de bijenman, die al 35 jaar op de tuin is en rustig zijn eigen gang gaat. Hij werkt zelfstandig het hele jaar aan de imkerij en houdt zich daarnaast bezig met de bloemlezing. Nol maakt ook deel uit van de huiscommissie die de Kijkdoos op orde houdt. Dit jaar met een grote klus bij de vervanging van de wand van het kantoortje en het schilderwerk. Ook helpt hij bij de jeugdclub en bij het NMCH en vervangt mij als ik op vakantie ben.

Reinder is in de tuin vooral bezig vanuit de huiscommissie. Hij houdt het gereedschap op orde. Hij ruimt op, repareert en organiseert. En daar is nooit tekort werk aan: kruiwagenbanden plakken, gereedschap slijpen, stelen vervangen, dat gaat maar door.

Marjo is bijna elke week present. Haar favoriete werkzaamheden zijn paden harken, heggen knippen, zaaien en wieden. En dat is altijd nodig.

Joop is een bijzonder trouwe vrijwilliger. Ik zet mijn horloge op hem gelijk. Klokslag 10 uur is hij present. Joop houdt van de wat zwaardere klussen: sleuven graven in steenslag, riet verwijderen uit de vijver, spitten en graven. Joop heeft een speciale band met het riet in de vijver, met de slangenmuur, de Belgische dravikbak en met het dauwnetveld. De slangenmuur moet vaak opnieuw opgemetseld worden en de dauwnetels en de Belgische dravik hebben spitten en bijzaaien nodig.

Jan Gevers is ook bijna elke week present. Hij behoort ook bij de 'sterke' mannen, maar is daarnaast in voor bijna elk soort werk, wieden, snoeien, graven, tillen, bouwen, etc. Jan helpt mij tussen april en oktober vaak met het maaien van de paden.

Richard behoort ook bij de vaste vrijwilligers, die zelden een week overslaat en altijd vroeg present is ondanks dat hij uit Amstelveen komt met openbaar vervoer. Richard houdt van rechttoe rechtaan klussen zoals heggen en leilindes snoeien en wieden, bladeren harken en opruimen.

Joke LO is een van de zomerdames. Ze houdt van het fijnere werk en vindt het leuk om in de meer ingewikkelde biotopen te wieden en daarbij de planten te leren kennen.

Joke LI is een vaste kracht op de woensdagmiddag. Ze onderhoudt de bibliotheek, maakt foto's van de tuin en de vereniging en helpt veel met wieden en de paden op orde houden. Ook houdt Joke de website bij en dat doet ze bijna professioneel. Dit jaar hebben we downloads, een nieuwe tuinplattegrond, filmpjes en jeugdclubforum erbij gekregen. Ze houdt zelf de 'dat moet je gezien hebben' actualiteiten op de website bij en zorgt dat alle actuele zaken op tijd beschikbaar zijn. Dankzij Joke is de website minstens elke 14 dagen een bezoek waard en gaat een steeds belangrijker rol spelen in de vereniging.

Horst is naast zijn voorzitterschap meestal op woensdagmiddag present. In de tuin worden zijn werkzaamheden minder, maar er is altijd genoeg te regelen en te bespreken.

Els heeft een grote kennis van planten en heeft zich het meest verbonden met de kweekhoek en de bloemlezing. Mede dankzij haar zien die er prima uit en worden er veel planten gekweekt voor de verkoop en voor in de tuin. Ook zorgt Els met Corrie en anderen voor de wisseltonstellingen bijna elke maand in de Kijkdoos.

Sjarifah is onze paddenstoelenexpert. En die kennis is vaak genoeg nodig voor paddenstoelen in de tuin of van bezoekers. Ook zorgt Sjarifah voor vlechtwerk van hutten en hagen en werkt ze opvallend vrolijk mee aan alles wat er te doen is.

Paul heeft uit zijn verleden als hovenier in heemtuinen zeer veel kennis over planten en bomen. Door zijn niet optimale gezondheid kan hij bijna niet in de tuin werken, maar zijn kennis en inzet is meer dan welkom. Paul heeft zich gestort op het verzamelen, verwerken en distribueren van onze zaden. Dat heeft dit jaar geresulteerd in een indrukwekkende lijst die via de website wereldkundig is gemaakt en waarvan we hopen en verwachten dat die het effect heeft, dat veel meer liefhebbers onze florarijkdome weten te vinden. Ook is Paul in korte tijd een belangrijke sociale bindende factor geworden, die alle lief en leed bijhoudt.

Liesbeth was altijd welke week in de tuin, maar door ziekte in haar omgeving zat dat er dit jaar niet veel in. We hopen dat het spoedig weer mogelijk zal zijn.

Mia en Cor. Mia is een van de vrijwilligers met de meeste plantenkennis. Daarnaast heeft zij haar eigen tuin een enorme rijkdom aan planten, waar zij ruimhartig in zaait, opkweekt en oogst. Mia kweekt misschien wel meer dan de helft van de planten uit de kweekhoek en altijd heeft ze verrassingen aan bijzondere planten, zaden, vruchten en droogbloemen. Mia heeft voor de jubileumweekenden een cursus rondleiden voor de vrijwilligers georganiseerd in de tuin, haar waterbeestenhoek is altijd weer een trekpleister voor de bezoekers van de openweekenden en naar haar quiz op de jaarlijkse vrijwilligersavond wordt altijd met spanning uitgezien. 2010 was wat gezondheid betreft voor haar geen goed jaar, maar gelukkig zijn de vooruitzichten verbeterd. Cor heeft niet zoveel met planten, maar des te meer met techniek en met klussen. Door de grote aantallen vrijwilligers en de vele projecten heeft het gereedschap nog wel eens extra te lijden. Dat je spades niet als breekijzers kunt gebruiken is een nuttige les, die sommigen pas te laat op doen. Cor heeft ons op dit vlak tientallen keren uit de brand geholpen met stelen vervangen, lassen. Ook heeft hij de bestaande opzetbakken voor kruiwagens verstevigd en een paar nieuwe gemaakt.

Wim is naast bestuurslid ook vaak op de tuin, zowel om te werken als om te vergaderen of te overleggen.

Thea is vooral op de kweekhoek bv. om plantjes te verspenen en helpt ook in de tuin bij wiewerkzaamheden en op het sociale vlak.

Ton heeft een grote kennis van planten en is al lange tijd actief in de tuin en vooral in de kweekhoek. Daarnaast heeft hij een eigen tuin waar zeer veel planten opgekweekt worden, die in de kweekhoek en de tuin terecht komen. Afgelopen jaar hadden we sinds lange tijd een zeer succesvolle hoek met verfkruiden. De gezondheid van Ton laat niet toe dat hij zo vaak komt als hij zou willen.

Corrie is ook een van de oude trouwe vrijwilligers. Na de ziekte en het overlijden van Hans is zij in 2010 weer vaker in de gelegenheid om op de tuin te komen. Maar ook haar gezondheid staat niet meer toe alles te doen, wat ze zou willen aanpakken. Corrie helpt in de kweekhoek, bij het verzamelen van zaden, ze maakt foto's en helpt bij het regelen van de activiteiten rond de Kijkdoos.

Willem Huysman was in 2010 een nieuw gezicht, dat we leerden kennen via de externe projecten. Wim weet niet veel van planten, maar des te meer van timmeren en bouwen. Hij helpt bij het onderhoud van het gereedschap, bij het maken van insectenhoeven en nestkasten en ook hij heeft een aantal prachtige opzetbakken voor kruiwagens gemaakt. En ook zijn werkbank in de dichte schuur komt zeer van pas.

Ook Muriel was een nieuw gezicht in 2010. Haar passie voor tuinieren geldt zowel voor groente- en jeugdclubtuinen als voor de heemtuin.

6.2 Meerdaagse Vrijwilligers

Jan Smorenburg is een fenomeen. Niet voor niets heeft hij op het jubileumweekend van de burgemeester een erepenning gekregen. Hij zet zich op vele plaatsen in voor buurten, scholen en mensen die hulp nodig hebben.

Als het geen hondenweer is, is Jan bijna elke dag 1 of 2 keer een of 2 uur op de tuin. Omdat hij soms als om 6 uur begint heeft hij zijn eigen sleutel. Jan wil vooral de paden en de schooltuinen op orde houden. Als ik kom drink ik koffie met hem en dan gaat hij naar een volgende klus, om dan opeens in de middag of het weekend weer te verschijnen. Jan verzet bergen werk zonder kapsones.

Kees is een half jaar bijna elke dag bij ons geweest. Hij haalde veel voldoening en energie uit het bij ons zijn, maar hij had zoveel problemen, dat het na verloop van tijd niet meer ging.

Kitty hebben we leren kennen via de jeugdclub en haar dochter Amanda. Jammer genoeg ontdekte zij De Heimanshof pas, nadat ze al had besloten dat ze naar Brabant zouden verhuizen. Toch is ze nog bijna een jaar bijna elke dag op de tuin geweest. Kitty en haar hele gezin haalden veel energie uit de tuin. Ze hadden een speciale band met Jacob de papagaai.

Petr is een zeer harde werker. Wij leerden hem kennen via Jobhouse. Toen Jobhouse eind 2009 werd opgeheven, bleef Petr komen. Soms een dag, maar in de 2^e helft van 2010 vaak een paar dagen per week. Petr heeft een groot deel van de insectenhôtels 2009/2010, 2010/2011 en de natuurmuren en vleermuizenkelder van de struintuin gebouwd. Ook heeft hij in een recordtijd het trottoir rond de tuin gewied, de akkers opgeschoond en heeft hij veel in de projecten buiten de tuin gewerkt in de Groene Weelde en het Groene Carré.

Ook Tugay is een zeer harde werker, die als oom van een jeugdclublid kennis met de tuin maakte. Vanaf herfst 2010 werkt hij samen met de beheerder en Petr aan insectenhôtels, externe projecten, de natuurspeelplaats en in de school- en jeugdclubtuinen. Tugay leert stap voor stap de werkzaamheden in de heemtuin kennen.

Arno hebben we leren kennen via de ADO groep op donderdag. Arno heeft zoveel plezier gekregen in De Heimanshof, zowel binnen de heemtuin als in de externe projecten, dat hij zowel aspirant-bestuurslid is geworden in 2010 als dat hij zijn eigen bedrijfje heeft opgericht om mee te werken aan de organisatie en het begeleiden van vrijwilligers bij de natuurontwikkelingsprojecten. Arno heeft een technische achtergrond maar leert snel wat er in de tuin en in de vereniging 'te koop' is.

Ook Olga hebben we via de donderdag-groep leren kennen. Olga heeft een groene achtergrond in de kwekerijwereld en wil graag onze - voor haar nieuwe - heemtuin- en natuurwereld leren kennen. Met Paul heeft zij zich in 2010 gestort op het moderniseren van onze manier van zaden verzamelen en het bekend maken daarvan. Dat heeft in recordtijd een lijst opgeleverd die we nationaal en internationaal via onze website bekend konden maken. Ook Olga heeft zich als kandidaat-bestuurslid gemeld.

6.3 Zaterdaggroep

Naast de vaste werkdag op woensdag is er voor mensen die door de week werken elke 3^e zaterdag van de maand een werkzaterdag. In 2010 is deze werkdag, die in 2009 al weinig bezocht werd, nog stiller geworden. Behalve Jan Smorenburg komen af en toe Jeroen, Jan Buysman, Bert en Horst

Jeroen heeft ook een grote botanische kennis. Hij komt ook soms op de donderdag, op natuurwerkdagen en begeleid buiten de tuin het project op de fruittuinen op de zaterdagmorgen. Ook is hij een van de orchideeënexpert in de gemeente die inventarisaties uitvoert.

Jan Buysman is werkzaam als hovenier in Haarlem en ook actief in een groep tbv de strandvlakte van IJmuiden. We hopen dat hij in 2011 weer meer tijd vindt voor de heemtuin.

Bert is een bestuurslid die nog volop werkt. Ook bij hem hopen we dat hij in 2011 meer tijd vindt.

7. Sociale activiteiten: Betrokkenheid vanuit organisaties en bedrijven

7.1 Donderdaggroep: Acute Dag Opvang (ADO) van GGZ inGeest

In november 2008 hebben we de ADO-groep leren kennen bij een natuurwerkdag in Floriande. Deze relatie heeft zich over de jaren steeds verder ontwikkeld. Cliënten van de ADO krijgen de mogelijkheid om als onderdeel van het programma in of buiten de heemtuin te werken aan natuurprojecten. Van 2 cliënten groeide de groep tot rond de 20, waarmee de donderdagmorgengroep eigenlijk te groot werd. Daarom is er in november 2010 een 2^e groep op dinsdagmorgen gestart. Vanwege het wederzijdse succes wordt deze samenwerking begin 2011 met een samenwerkingsovereenkomst bevestigd. Het ADO-programma duurt een beperkte tijd. De cliënten kunnen een aantal weken meedraaien en velen worden naar verloop van tijd lid of actief lid. Sommigen blijven ook na hun ADO-tijd zelf betrokken bij De Heimanshof.

Nathalie Heidegger en vervanger Suzanne zijn de meewerkende begeleiders van de groep. De ADO-groep werkt meestal in de tuin, en heeft ook een aantal groentetuintjes in beheer. Af en toe wordt er ook op projecten buiten de tuin gewerkt. To is stagiaire bij Nathalie die een jaar meewerkt.

Sophia, Lida en Ivo, Arno en Olga werken ook buiten de ADO-periode bij De Heimanshof

Ben, Bernice, Hans, Richard, Bob, Wouter, Nel, Race, Marie- Jose, Conny, Maurice, Elly, Mustafah, Kassem, Mahmoud, Erik, Ria en Frank hebben ieder 2 tot 6 maanden in 2010 in de tuin gewerkt. Een aantal van hen is actief lid of donateurlid geworden.

Uit de ADO-samenwerking is ook voortgekomen, dat er binnen de instelling een volledig zelfstandig bouwproject van insectenhôtels is ontstaan.

7.2 Roads Groene Vingers

Als uitvloeisel van de natuurwerkdagen in 2009 zijn we met het Roads Groene Vingers-project in contact gekomen. Roads is een organisatie waar mensen die tijdelijk buiten spel zijn komen te staan, weer aansluiting kunnen vinden. Naast binnenwerkzaamheden is er ook een tak voor buitenwerk: Roads Groene Vingers. Met een nieuwe Roads begeleider Rob Moolenaar zijn er veelbelovende initiatieven genomen in 2010 om een vaste werkdag in De Heimanshof of bij de externe projecten te ontwikkelen. Dat heeft het hele jaar door gedraaid, tot er vanwege bezuinigingen per 1 januari 2011 een einde aan kwam. Veel van de Roads vrijwilligers blijven op eigen initiatief komen. Dat geldt vooral voor Rob en voor Ed. Jan- Jaap die zich in de herfst zelfstandig aansloot bij de dinsdaggroep blijft ook komen.

Onderdeel van Roads is ook de sociale timmerwerkplaats de **Houtstek**. Deze in Amstelveen gevestigde werkplaats wordt geleid door Edwin Wubbe. Door het contact met De Heimanshof is de Houtstek naast nestkasten voor vogels ook (vandalisme bestendige) insectenhôtels gaan bouwen met o.a. materiaal uit De Heimanshof. Een vandalisme bestendig insectenhôtel uit deze samenwerking is in december in de gemeente Amstelveen in het Broerse Park geplaatst. Een 2^e zal in de Haarlemmermeer geplaatst worden in 2011.

7.3 Binnenbroekse Bos groep/Change Climate

Een vrijwilligersgroep die in het Bennebroekse Bos van Landschap Noord- Holland werkt kwam via het Maatschappelijke stage programma van het Hageveld College met De Heimanshof in contact en besloot op de vrijdag in de tuin te komen werken. Dit heeft geduurd van april tot december 2010, toen verhuizing en ziekte een kink in de kabel brachten. Via deze mensen hebben we de beuk ontdekt en gekregen, die nu op de natuurspeelplaats ligt als klauterboom. En ook zijn bijna alle ingeboorde stammetjes van de 10 insectenhôtels, die in de periode september-december gebouwd zijn uit het Bennebroekse bos afkomstig. We hopen dat als de problemen opgelost zijn, dat Mark, Michiel, Ronald in 2011 weer tijd krijgen om de vruchtbare relatie voort te zetten.

7.4 Bedrijven in instellingen met MVO (maatschappelijk verantwoord ondernemen)

Niet alleen maatschappelijke stagiaires en GGZ-instellingen vinden de weg naar De Heimanshof, maar ook steeds meer bedrijven en andere instellingen. In 2010 kwamen de volgende bedrijven en instellingen werken:

OMRON: 1 dag met 30 mensen (met 8 begeleiders vanuit de tuin)

Intel: 1 dag met 15 mensen (met 5 begeleiders)

RICOH: 1 dag met 150 mensen (met 30 begeleiders)

Heemtuin Schalkwijk: 10 mensen met 1 begeleider

Lion's Club XXY Haarlemmermeer: 12 mensen met 1 begeleider

Verbondskerk Vijfhuizen: 6 dagen met 2- 5 mensen

7.5 Reclassering

Ook vanuit de reclassering is er belangstelling ontstaan om mensen in natuurprojecten in te zetten. In 2010 is de eerste vrijwilliger op deze basis een tijd aan het werk geweest, naar wederzijdse tevredenheid.

8 Sociale activiteiten: Stages

8.1 Leerwerk Stages

Omdat er rond De Heimanshof veel projecten spelen, waardoor mensen zich aangesproken voelen, komen er ook steeds meer mensen naar de tuin om er iets te leren. In 2010 gebeurde dat een aantal keren en het bleek, dat mensen die een leerwerkstage in hun opleiding volgen, een grote hulp kunnen zijn. Ze zijn vaak jong, hebben allerlei soorten ervaring en komen met initiatieven, nieuwe ideeën en ze vinden het ook leuk om de handen uit de mouwen te steken.

Voor de vereniging kan het daarbij ook van belang worden dat dit soort mensen in hun werk de ideeën van De Heimanshof uitdragen in het meest ideale geval (soms) beschikbaar komen als 'kader' voor de vereniging zelf.

8.2 Natuurvoeding

Wil en Carla waren studenten van een natuurvoedingopleiding met een grote belangstelling voor kruiden, eten uit de natuur en bijzonder groentes. Zij hebben in het voorjaar en de zomer twee dagen per week 5 maanden lang met Franke meegewerkt. Zij wonen en werken in Badhoevedorp en Zwanenburg en willen als hun praktijk op orde is een verbinding houden met de tuin en de jeugdclub.

8.3 Slowfood

De akkertjes met zeldzame granen, de zoute groenten, de vergeten groenten en het eten uit de natuur trokken in 2010 de aandacht van Rene Zanderink van de Slowfood beweging. Om zich op de hoogte te stellen van wat er in en via De Heimanshof gebeurde en wat de potentie van de Haarlemmermeer is voor streekproducten en bijzonder gewassen, heeft hij een groot deel van het jaar een dag met Franke meegewerkt. Rene wil betrokken blijven bij de natuurontwikkelingsprojecten, smikkelpojecten en de stadslandbouw in de polder

8.4 Groen Leerwerkbedrijf

Toen de mogelijkheden van leerwerkstages duidelijker werden hebben we contact gezocht met 'Groene opleidingen'. Een certificeringbureau heeft ons vervolgens officieel tot leerwerkbedrijf voor groene opleidingen op VMBO, MBO en HBO niveau goedgekeurd.

De eerste MBO-student die hierop inschreef was Ans Röling. Zij volgt de Landstede opleiding Natuur Specialist in Zwolle en loopt 8 maanden lang 1 dag per week stage. Haar doel is om natuur kennis op te doen en dan vooral met de jeugd te werken. Zij draait mee in de jeugdclub en bij maatschappelijke stages en heeft een belangrijke rol gespeeld in de oprichting van een tienerafdeling van de jeugdnatuurclub.

De tweede student die hierop inschreef was Marijn van der Laan. Hij volgt de Helicon MBO opleiding Eco-Wildlife in Geldermalsen, waarin je leert een natuurgebied te beheren (ecologie), bezoekers te begeleiden (recreatie) en het 'bedrijf' draaiend te houden (management). Marijn volgt zijn eerste oriënterende 'snuffel' stage van 2,5 maand 5 dagen per week op de tuin. Hij kijkt wat er komt kijken bij de tuin, de vrijwilligersbegeleiding, de jeugdclub en de externe natuurontwikkelingsprojecten en werkt mee. Als praktische opdrachten maakte hij filmpjes en een kassenpuzzeltocht voor het NMCH. Ook volgt hij een natuurcursus bij het NMCH.

Bij beide opleidingen is er belangstelling getoond voor het vaker plaatsen van stagiaires.

8.5 Maatschappelijke stagiaires.

Maatschappelijke stage is totaal anders dan leerwerkstage. Maatschappelijke stage is door de regering ingesteld als een soort sociale dienstplicht. Middelbare schoolleerlingen moeten zich 30 uur nuttig maken in de samenleving. Dat kan bij allerlei 'goede doelen' en vrijwilligersorganisaties.

Als Heimanshof doen we al een paar jaar mee in de proefprojecten, die ertoe moeten leiden dat in 2011-2012 alle 1200 tieners die in aanmerking komen in de Haarlemmermeer, deze stages kunnen volgen. Ons doel is om tieners te laten zien dat er natuur is om hen heen en dat het leuk is om er in te werken. Hopelijk leidt dit er bij een aantal van hen toe, dat ze zich meer intensief met natuur gaan bezighouden en bij de heemtuin betrokken willen blijven. Om tieners aan te spreken en om vooroordelen over het werken in de natuur weg te nemen hebben we in 2009 en 2010 een aantal filmpjes op Youtube gezet. Mede daardoor komen er steeds meer maatschappelijke stagiaires bij ons hun stage doen. In 2010 waren dat:

Van College Hageveld uit Heemstede: 2x 5 leerlingen vwo leerjaar 4: 1 volle week + 2 x 10 leerlingen vwo uit leerjaar 2: 1 dag snuffelstage.

Van de KSH: 10 leerlingen havo-vwo en vmbo-t uit leerjaar 2: 1 dag snuffelstage en 2 x 5 havo-leerlingen: 1 volle week.

Van Kai Munk hebben 4 havo-vwo-leerlingen lintstages gedaan. Dat wil zeggen dat zij door het hele jaar heen op de woensdag of de zaterdag hun 30 uur hebben volgemaakt. Sommigen vonden het zo leuk dat ze veel meer uren gemaakt hebben.

Kai Munk organiseerde ook een aantal grote activiteiten: 1 dag zijn er 45 leerlingen op de tuin en in het Groen Carré aan het werk geweest als en soort snuffelstage en tijdens NLdoet hebben 30 leerlingen een dag meegedaan met het bouwen van broedhopen voor ringslangen, het aanleggen van schelpenpaden en bouwen van insectenhôtels.

Het Sterrencollege uit Haarlem-Noord is 1 dag komen werken met 37 vmbo-ers in de Groene Weelde (bosbeheer).

En Fioretti College uit Lisse heeft ook een dag met 10 vwo-leerlingen in de Groene Weelde geholpen met bosbeheer.

Van het Hoofdvaart-college zijn er 3 dagen lang 4 vmbo-leerlingen aan het werk geweest rond de boomweggeefdag.

9 Externe activiteiten en projectgroepen

9.1 Werken in groengebieden Haarlemmermeer en Recreatieschap Spaarnwoude

Als uitbouw van wat oorspronkelijk het meedoen aan de landelijke Natuurwerkdag was, kon het hele jaar door gewerkt worden in de groengebieden van de gemeente en van het Recreatieschap Spaarnwoude. Financieel was dat mogelijk gemaakt door gelden van het Wmo-innovatiefonds en van het ministerie van LNV. Door LNV werden we uitverkozen tot één van de vijf voorbeeldprojecten in het kader van hun Agenda Landschap. Er werd in overleg met het recreatieschap gewerkt in het groengebied Carré Zuid en in de Groene Weelde.

9.2 Fruittuinen

Reeds vanaf het jaar 2000 is er in de Fruittuinen in Hoofddorp-centrum een groep vrijwilligers actief in het onderhoud van een moerasstrook van 0.5 ha en een fruitboomgaard van ca 2 ha. Deze groep bestaat uit bewoners uit de omgeving, die eerst door Ton Engelman, later door Henk Nijenhuis en sinds een paar jaar door Jeroen Warmerdam wordt begeleid. Een of twee keer per jaar springen we bij met een bedrijf of andere vrijwilligers voor grote werkzaamheden zoals het maaien en afvoeren van 50 m3 hooi.

9.3 Bikube/Robin Hood Bos

Een soortgelijke vorm van samenwerking is de afgelopen 2 jaren gegroeid met de Bikube school. Daar wordt een ecologische tuin van 1500 m² en een natuurspeelbos van 0,4 ha ingericht en beheerd. Dat gebeurt hoofdzakelijk door een 10-tal leerkrachten en ouders van school met af en toe hulp van andere vrijwilligers in samenspraak met Franke.

9.3 Beetslaan

In 2010 is in Hoofddorp-Noord in de Beetslaan een nieuw natuurtuinproject ontstaan. Trekker daarvan is de heer Lanser die daarbij af en toe hulp krijgt vanuit de heemtuin (planten en zaden), van de jeugdclub (nestkasten) en met adviezen.

10 Beheer heemtuin en kassencomplex: Jaaroverzicht werkzaamheden.

Januari

Bij de nieuwjaarsreceptie hebben we 3 uitnodigende informatieborden geopend buiten de tuin. In december hebben we van B en W de parkeerplaats in gebruik gekregen, met een extra hulp om de grote wilgen te laten toppen. Dat is een verzorgingsmaatregel om de grote takken niet op de kas of de bijenstal te laten vallen bij storm. Er gaat ruim 10 m af en daarvoor komt een keer of 4 het boomverzorgingsbedrijf Versteeg langs. Het gaat niet echt vloeiend omdat het materieel door de vorst niet goed werkt. Maar uiteindelijk lukt het toch. In de Kijkdoos wordt er gewerkt aan de vervanging van de wand van het kantoortje door aannemer Aspect.

Met de jeugdclub en ADO werken we hard door om de groentetuin uit te breiden, composthopen voor pompoenen te maken en mest te kruien.

In de tuin wordt gesnoeid aan de linden. Een paar grote essen bij de boomgaard en bij de lolieheuvel worden geveld om licht op de grond en in de vijver bij de brug te krijgen, o.a. voor een nieuwe moerashoek.

Er wordt in deze periode hard geschreven aan het jubileumwandelboek.

Van de ADO komt er naast de wekelijkse groep op donderdag (ook in de winter 8- 15 mensen) een nieuwe groep vaste werkers op de dinsdag. Roads Groene Vingers komt met een groepje op vrijdag.

In de kas zijn de problemen met de klimaatbeheersing van de nieuwe kachel (augustus 2009) nog niet opgelost.

Met de jeugdclub bouwen en schilderen we metselbijkasten voor thuis in de tuin. Ook bouwen we voor scholen, bij vrijwilligers en voor in de tuin. In deze maand is er grote opwinding door een bezoeker die meldt dat hij een slang van 30 cm in de kas heeft gezien. Niemand heeft deze waarneming tot dusver kunnen bevestigen.

Wel wordt er buiten de tuin een aantal weken lang een vos gezien.

Februari

Deze maand benutten we met het opruimen van alle hokken, de garage en het herinrichten van het kantoortje.

We vragen een wijkbudget aan om de natuurspeelplaats/struintuin in te richten. Verder wordt er flink gespit in de schooltuintjes. We breiden de tuintjes uit met grond die over is van hockeyvelden, oude composthopen en een berg mest. Ook 'komt' er een container met 4500 30 x 30 tegels, die we o.a. gaan gebruiken om goede paden aan te leggen in de groentetuintjes. We maken op de plaats van de Belgische dravikbak een verdiepte zoute groentenbak. Dan hebben we naast elkaar een zoute bak met wilde planten en een met eetbare groenten. De gaspeldoornbak wordt heringericht en opgehoogd om daar de Belgische dravik in te huisvesten.

De hele maand schuren en schilderen we aan de bordjes van de kruidentuin, zodat ze er weer een paar seizoenen tegen kunnen. En ook alle bijenspullen worden klaargemaakt en geschilderd voor een nieuw seizoen. In het bos dunnen en snoeien we dat het een lieve lust is. Dit levert duizenden boompjes op voor de boomweggeefdag.

Maart

De lente kondigt zich in deze maand aan, waardoor in en buiten de tuin zeer veel activiteit ontstaat. De kweekhoek en de schooltuinen worden op orde gebracht. De 5000 boompjes die we verzameld hebben voor de boomweggeefdag worden georganiseerd en in een feestelijke stemming uitgedeeld aan meer dan 100 bezoekers. We raken ze allemaal kwijt, mede dankzij een grote belangstelling van Jeugdland Nieuw-Vennep dat op 2 ha kale grond wordt opgeleverd. In maart beginnen ook de maatschappelijke stage-projectweken te lopen. Elke week zijn 4 of 5 tieners, om te beginnen 2 keer uit 4-vwo van het Hageveld college. Er komen ook een paar natuurvoedingsstagiaires een paar maanden tuinervaring opdoen. Van Meertv krijgen we een videocamera in bruikleen waarmee we van allerlei projecten filmpjes kunnen maken. De eerste film gaat over (het wegnemen van vooroordelen over) maatschappelijke stages in 'het groen'. Rond de boomweggeefdag valt ook NI-doet: een nationale vrijwilligersdag. Dankzij Dirk de Leur en de ADO-mensen komt het bouwen van insectenhôtels eindelijk flink op stoom: we bouwen er wel 20! Een 40 tal Kai Munk-leerlingen combineert maatschappelijke stage met NI- doet. Zij bouwen insectenhôtels, 3 broedhopen voor ringslangen in het natuurpad en krijgen bijna het schelpenpad op de gekantelde percelen af.

Ook ex- wethouder Horn lost na de verkiezingen nog een toezegging in. Hij helpt bij een grote actie met 150 leerlingen van de Bikube-school en 20 volwassenen om het Robin Hood-bos klaar te maken voor het voorjaar. En hiervan maakt RTV Noord- Holland een rapportage. Een groep van 10 Meerkerk-mensen vereert ons met een bezoek.

Onze website wordt dit jaar steeds professioneler. Niet alleen wordt de informatie op de site vaker geactualiseerd, ook komen er videofilms op. Bv. de films over maatschappelijke stage-ervaringen en filmpjes over onze ijsvogels en bijen.

April

April is altijd een zeer drukke maand. Het weer wordt mooier, en iedereen heeft zin om weer te komen. Op werkwoensdagen zijn er 20-25 werkers, de ADO-groep groeit tot 20 mensen, er komen allerlei groepen maatschappelijke stagiaires van het KSH, Kai Munk en van het Hageveld College. Er meldt zich een groep werkers uit het Bennebroekse Bos die vanaf deze periode elke week komt werken op de vrijdag. Er lopen talloze werkzaamheden door elkaar: na de boomweggeefdag worden de akkers opgeruimd, gefreesd en ingezaaid met granen. De kweekhoek wordt weer ingeruimd en gevuld met nieuw opgekweekte planten. Vooral in het bos zijn de voorjaarsplanten prachtig en worden de eerste wiedwerkzaamheden aan kleefkruid, zevenblad e.d. ingezet. In de tuin wordt er hard gewerkt aan de paden en komt de nieuwe maaimachine voor het eerst van pas voor het maaien van de graspaden. Na de grote productie aan insectenhôtels met NLdoet wordt er regelmatig gewerkt aan de inhoud. Dat leidt eind april tot een insectenhôteldag, waar we ruim 25 insectenhôtels aan scholen en instellingen overdragen. Op de natuurspeelplaats in wording verschijnen na duchtig graafwerk de contouren van de levende hut en worden de pompoenen en courgettes gezaaid in de nieuwe composthopen. In het kantoortje is het een domper dat de vriezer kapot blijkt te zijn gegaan en dat veel ingevroren zaden verloren zijn geraakt.

Aan het einde van de maand houden we de Algemene Ledenvergadering.

Mei

De tuin in mei begint op zijn mooist te worden, maar daarmee neemt ook het werk enorm toe: we gaan volop aan de bak om heermoes, fluitenkruid, zevenblad en gras onder controle te houden. Er blijven veel groepen naar de tuin komen: OMRON komt een dag werken, net als de nieuwe Lionsclub en er blijven maatschappelijke stagiaire groepen komen al of niet op snuffelstage van Hageveld, Kai Munk en het Hoofdvaartcollege. Voor de natuurspeelplaats krijgen we na 3 jaar onderhandelen een fantastisch aanbod van (bijna gratis) 16 m³ natuurstenen voor een natuurmuur van 75 m met vetplanten en varens. Verder is er na een vergadering op het provinciehuis een doorbraak in de gesprekken met het Ministerie van LNV. Na 7 maanden praten, komt er vaart in de toezegging dat we tot nationaal voorbeeldproject zijn verkozen. Er worden interviews gehouden in mei die zullen leiden tot een brochure over onze projecten en aanpak. Ook zegt het ministerie concreet € 50.000 projectgeld toe voor natuurontwikkeling als wij uit andere bronnen ook minstens € 50.000,- aan fondsen weten te vinden. Dit lukt prima (bij de gemeente en Recreatieschap Spaarnwoude) en aan het einde van de maand hebben we voor 2011 een toezegging van een budget van €116.000 bij elkaar.

Juni

Juni is aan de ene kant altijd een genietmaand, waarin de tuin op zijn mooist is, maar aan de andere kant klotst het werk over de randen: heggen snoeien, maaien, paden vrijmaken, wieden het houdt niet op en we doen het graag!

Niet voor niets houden we het eerste weekend van juni ons officiële jubileumweekend. Nieuw dit jaar is dat we ook vrijdagavond de hele buurt uitnodigen. En het werkt: mensen die al 35 jaar tegenover de tuin wonen en nog nooit op bezoek zijn geweest melden zich (en komen terug). Op de zaterdag is er een lintjesregen: Jan Smorenburg krijgt een lintje van de Burgemeester voor zijn niet aflatende inzet voor de gemeenschap. En Groen Links deelt groene lintjes uit voor de 3 meest duurzame Haarlemmermeerse Burgers, waaronder ondergetekende. Met het koor Morrend Volk, prachtig weer en veel bezoekers is het echt (een jubileum)feest. De jeugdclub draagt zijn steentje bij aan de feestvreugde met heel veel waterbeestjes en veel enthousiasme. Het besturingsprobleem van de kas wordt na bijna een jaar eindelijk opgelost: de computer was ingesteld alsof het altijd stormde! Later in de maand doen we een experiment met bijna 50 middelbare scholieren van Kai Munk, die in 4 projecten binnen en buiten de tuin een biologiepracticum doen: nestkasten en insectenhôtels bouwen, rondleidingen en wieden in de tuin en distels trekken in bloemenweides, dat is pas biologie in de praktijk! En met 15 man begeleiding van school, ADO en De Heimanshof wordt het voor iedereen een leuke en leerzame dag. In de tuin wordt er ook volop zaden verzameld. We gaan dit jaar proberen de zaadlijst op de website te zetten om weer veel bestellingen te krijgen.

Verdrietig in deze maand was, dat een boel herrie bij de ijsvogels deze keer niet leek te betekenen, dat de jongen uitvlogen, maar dat het nest door een rover (rat?) werd leeggehaald. We hebben van dit eerste nest geen jongen gezien, en ook een fotograaf/filmer niet, die wekelijks tientallen uren aan het posten was.

Juli

De maand juli is vooral de maand van de akker- en weidekruiden: volop klaprozen en margrietten dit jaar, dank zij het werk van 2009 op de schrale weide. De graanoogst dit jaar was heel goed. Volop tarwe, rogge, haver en gerst dit jaar. En ook kapucijners en erwten. Van al deze gewassen konden we schoven op de akkers zetten bij

het open weekend. En ook van zeldzame soorten als pauwengerst en chevaliergerst hadden we weer iets van een oogst. Van de tabaksoorten en de zonnebloemen komt niets terecht door een enorme slakkenplaag (emmers vol brengen we buiten de tuin!)

In de zoute groentebak hadden we dit jaar voor het eerst zulte, hertschoornweegbree en veel zeekraal om van te proeven. Met de vakanties is de maand juli altijd zo om. We zijn begonnen met de bouw van de natuurmuur voor varens en vetplanten op de natuurspeelplaats. En na het afronden van het schooltuinprogramma van het NMCH benutten we de ruimte in een recordtempo met de jeugdclub voor bonen, pompoenen, courgettes en andere groentesoorten.

Deze maand nemen we afscheid van Kitty en Amanda, die een jaar lang bijna dagelijks als vrijwilliger in de tuin waren, omdat ze naar Brabant verhuizen.

Augustus

Augustus begint met een open weekend met matige bezoekersaantallen door veel regen. Augustus is in ieder geval een bijzonder ongewoon natte maand. Tussen de buien door begint er schot te komen in het werk aan de natuurspeelplaats; Aannemer RvR, die we kennen van Spaarnwoude helpt ons uit de brand met het zware werk om stelcomplaten rechtop te zetten als steun voor de natuurmuren en het graven van kuilen voor de waterleidingen en de vleermuizenkelder. Als dat werk eenmaal gebeurd is, gaat het razendsnel. Het is gewoon te leuk werk om te zien hoe de natuurmuren onder je handen groeien. We bouwen ze met als achterwand stelcomplaten die vertikaal 50 % ingegraven zijn of golvende muren van 30 x 30 tegels. Daartegenaan komt arme zandige en kalkrijke grond en daarboven op een dunne laag zwarte grond en een dek van wel 20 soorten natuurstenen. En daartussen varens in de schaduw en vet- en ander muurplanten in de zon. De vleermuizenkelder met een romaanse koepel van tegels wordt helemaal mooi, met een looppad eroverheen en een invlieg- en een belichting- en/of filmopening.

De graanoogst is zo overvloedig dat we niet weten waar we alle schoven moeten opbergen. Heel augustus hangen ze aan het plafond en dankzij de vele regen vinden we tijd om ze te verwerken

We beginnen een experiment om de tuin ook in het weekend open te zetten. Het blijkt nl. dat altijd als er iemand het hek open zet, dat er mensen de tuin in komen. Of het lukt jaarrond hangt af van de vrijwilligers die mee willen helpen.

Er werd ook een BSOh-groep ontvangen en die maakt zelf vanuit de granen pannenkoekmeel waarmee er later pannenkoeken werden gebakken.

September

September is de maand om de zomer af te ronden. We knippen nog een keer alle heggen, we grazen, we maaien en we zeisen dat het een lust is. Ook het riet in de vijver krijgt een beurt. Daarna worden de akkers gewied, gefreesd en worden de wintergranen ingezaaid.

September is net als augustus weer een natte maand, maar tussen de buien door vinden we genoeg tijd voor het werk. En als het echt te veel regent dorsen en zeven we zaden en maken we het gereedschap en weer scherp. Ook kan er om de 14 dagen wel een opruimactie gehouden worden in de gereedschapsschuren.

September is ook de maand van een paar spectaculaire activiteiten, die deels gerelateerd zijn aan ons jubileum en deels aan de uitverkiezing van het ministerie van LNV. In september kwam de gedrukte brochure van Alterra uit, en die kwam mooi van pas bij een kennismakingsbezoek van zowel het nieuwe college (Burgemeester Weterings, en Wethouders Bak en Nederstigt) en de nieuwe gemeenteraad (D66, CDA, GroenLinks en HAP).

Ook meldde zich een bedrijf dat met 150 mensen wilde komen werken in het kader van hun maatschappelijk verantwoord ondernemen. Daar hebben we met 30 begeleiders in en buiten de tuin een groot feest van gemaakt. Ze konden werken aan 14 projecten op 7 locaties en kregen hun natje en droogje in restaurant Vork en Mes. Op de tuin werden rondleidingen gegeven, gewerkt aan de natuurmuur en aan insectenhôtels en gewied. De Alterra-brochure en een cheque van € 50.000 (voor 10 natuurontwikkelingsprojecten op 35 ha met 3000 vrijwilligersmandagen) werden op deze dag ook officieel overgedragen.

In september komen de vleermuizenkelder en de natuurmuur bij de kas (samen 30 m lang) af en beginnen we aan de 35 m lange muur langs het hockeyveld.

Oktober

In oktober wordt het werk minder. De laatste biotopen worden gemaaid en afgevoerd: de bosranden, de mergelheuvel, het hoge duin en het berkenveld. Het maaien van de paden begint nodig te worden en de paden in de tuin en het trottoir buiten de tuin krijgen een laatste opknapbeurt voor de winter. Maar dank zij het feit dat er minder werk elders is, hebben we meer tijd voor bouwprojecten: de slangenmuur krijgt een metselbeurt, er wordt volop aan natuurmuren op de natuurspeelplaats gebouwd en de eerste insectenhôtels worden in elkaar gezet en gevuld. Als reactie op het bijwerken van de trottoirs buiten de tuin krijgen we een ambtenaar op bezoek, die zijn waardering hierover uit.

Als Heimanshof worden we verder door de ondernemersvereniging uitgenodigd om (gratis) deel te nemen aan de bedrijvenbeurs onder het zonnedak in Vijfhuizen, waar we nieuwe contacten voor sponsoring en werken in de natuur opdoen.

Op de natuurspeelplaats wordt de waterleiding aangelegd voor de waterspeelplaats.

Aan de zadenlijst wordt dit jaar voortvarend gewerkt. De lijst komt in oktober definitief af en we zetten hem op de website zodat iedereen ons kan vinden die zaden van wilde bloemen zoekt (Nederland en Engels). De opzetbakken van de kruiwagens worden na lange dienstjaren oud, terwijl er in en buiten de tuin steeds meer behoefte aan komt. Ze worden daarom extra verstevigd en er worden er 6 bijgemaakt.

November

In november komen we eindelijk toe aan het wieden in het bos van bv. boskortsteel en het weghalen van opschot, zodat onze stinsenbolletjes weer ruimte krijgen om te bloeien. Deze boompjes worden ingekuuld in de grote akker samen met boompjes uit de natuurontwikkelingsprojecten. Behalve boompjes houden we aan deze projecten ook eiken- en berkenstammen over die we gebruiken om de bankjes rond de Kijkdoos te vervangen. Daarbij dienen de stammetjes als sierranden terwijl de massieve natuurstenen zittingen stabiel op tegels worden geplaatst.

In november valt weer de nationale natuurwerkdag, waar ruim 180 mensen aan meewerken over een periode van 2 weken, maar helaas heel weinig mensen uit De Heimanshof. De verbondskerk in Vijfhuizen zorgt 2 weken lang voor (werkers) koffie en thee en van het pannenkoekenrestaurant in de Groene Weelde mogen we met elke groep pannenkoeken eten voor bijna niets. Half november hebben we de composthopen zover afgegraven dat we kunnen beginnen aan het afzagen van de wilgenstam, waar de boomhut op de natuurspeelplaats gaat komen. Dat wordt helemaal met de hand gedaan en door de jeugdclub (met veel pers) afgemaakt door hem het laatste stukje om te trekken. Ook arriveert er een vrachtwagen hout voor het bouwen van de boomhut, een 2^e vrachtwagen met bijna gratis natuursteen en veel zand, schelpen en grond. Laat in november valt de winter fel in. Eigenlijk te vroeg, want we wilden eerst de betonnen funderingen voor de boomhutpalen nog storten. Het uitmeten van alles wordt een koude klus! Door de koude gaan we daarna vooral binnenwerken aan zaad en insectenhôtels (in de kas).

Op 20 november houden we onze traditionele vrijwilligersavond. Het planten van een herdenkingsboom (met plaquette) luistert de avond en ons jubileum extra op. De boom is een tamme kastanje.

December

Ook de maand december is behoorlijk koud en er valt wel 20- 25 cm sneeuw. Daardoor schiet het werk aan de boomhut niet op (waarvoor eerst betonnen fundamenteën gestort moeten worden; en dat kan niet als het vriest). Dat lukt pas als er op oudejaarsdag 3 dagen mild weer aanbreekt. Verder gebeurt er genoeg. Van Landschap Noord-Holland krijgen we een reusachtige beukenstam van 7000 kg en 14 m lang (180 jaar oud) als klauterboom op de natuurspeelplaats. De aannemer die eerst met de stelcomplatens hielp, helpt ook met het ophalen ervan uit de duinen, legt meteen een rioolbuis neer en takelt de wilgenstam op zijn plaats. De intocht van de stam is een groot feest met veel bezoek en pers. Deze maand komen drie bijzondere groepen op bezoek; het zijn 2 klassen maatschappelijke stagiaires uit Haarlem Noord, die in de Groene Weelde helpen (en pannenkoeken eten) en het bedrijf Intel, dat al drie jaar met ons werkt. Deze keer bouwen de medewerkers 2 insectenhôtels. Een tv-ploeg van de NTR komt opnames maken voor een landelijk tv-programma: Aanpakkers.

De rest van de maand werken we vooral noodgedwongen binnen in de kas. We zagen en bouwen en boren wel 10 nieuwe insectenhôtels, de een nog creatiever dan de ander. We worden er steeds beter in. In totaal hebben we er aan het einde van de maand al 16 klaar. En daar zitten de 4 van weer een nieuw type nog niet eens bij: boomschijven of hardhoutblokken, die we met creatieve gaatjespatronen inboren.

Deze maand komt na ruim een jaar werk ook de nieuwe plattegrond van de tuin klaar.